

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2020.57.394-411>

УДК 72.01

Криворучко Юрій Іванович,
доктор архітектури, професор
кафедри дизайну та основ архітектури
Національний університет «Львівська політехніка»
yurikryv@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0003-1352-1924>

Павлюк Наталія Вікторівна,
старший викладач
кафедри дизайну та основ архітектури
Національний університет «Львівська політехніка»
natalya.pavluk13@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-0374-7754>

ЖИВОПИСНИЙ ТВІР У КОЛОРИСТИЦІ ЖИТЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Анотація: висвітлюється роль творів мистецтва, зокрема станкового живопису, у формуванні житлового середовища. Буття мистецького твору як елементу і водночас суб'єкту середовища розкриває подвійну роль мистецтва у формуванні самого середовища. Архітектурне середовище саме є об'єктом мистецтва, а, з іншого, у цьому об'єкті мистецтва з'являється ще один (або кілька) об'єктів мистецтва, які можуть бути пов'язаними між собою. Це і якості самого твору мистецтва – станкової картини, стінопису, твору ужиткового мистецтва або об'єкту дизайну, також особливості його сприйняття у залежності від місця його розташування та значення у середовищі.

Оскільки створенням середовища займаються різноманітні фахівці, сьогодні виразно спостерігається розрив цілісного об'єкта архітектури як мистецького явища як у проектному, технологічному, так і у часовому вимірах. Нерідко це спричиняє втрату первісного задуму архітектора. Необхідно виробити певні методичні підходи і практичні засоби щодо забезпечення втілення архітектурної чи мистецької ідеї, мінімізувати нефахові втручання.

Виявлення теоретичних основ взаємодії об'єктів мистецтва між собою, включаючи художні особливості архітектури і предметного середовища, потребують залучення нових ідей теоретиків та практиків архітектури, мистецтва, психології, естетики, соціоніки, лінгвістики, семіотики.

Якщо ми розглядаємо цілісність «житлове середовище – живописний твір», то з необхідністю мусимо знайти або надати середовищу властивостей живописного – тобто художнього – твору, а художньому твору – надати

властивостей середовища. взаємодія мистецького твору і житлового простору та середовища життєдіяльності людини відбувається на різних рівнях, у яких задіяні як властивості самого мистецького об'єкту, так і характеристики простору та предметного середовища.

Досягнення гармонізації архітектурних та мистецьких особливостей житлового середовища відбувається за допомогою мистецьких засобів та адаптаційних властивостей як живописного твору, так і динамічності та варіативності простору. Засобами відповідності мистецького і архітектурного середовища виступають світло-тіньові характеристики структури, форми, фактури, текстури, колористики та особливості їх сценарного сприйняття. Створення відчуття людиною ідентифікації, задоволення, комфортності, гармонійності, освоєності, обжитості середовища її життєдіяльності у значній мірі залежить від наповненості простору мистецькими артефактами, які каталізують синтез мистецьких і середовищних якостей, водночас зберігаючи власну природу кожного із видів мистецтва.

Ключові слова: середовище; мистецтво; простір; твір; взаємодія

Постановка проблеми та актуальність. Тема житлового середовища досить багато представлена у дослідженнях архітекторів, урбаністів, дизайнерів, мистецтвознавців, соціологів з різних аспектів – планувальних, просторових, предметних, соціальних, психологічних, мистецьких.

Проте тема присутності у житловому середовищі творів мистецтва, а саме станкового живопису, у світлі сучасних досягнень різних наук висвітлена недостатньо. Буття мистецького твору як елементу і водночас суб'єкту середовища розкриває подвійну роль мистецтва у формуванні самого середовища.

З одного боку, архітектурне середовище саме є об'єктом мистецтва, а, з іншого, у цьому об'єкті мистецтва існує ще один (або кілька) об'єктів мистецтва, які можуть бути пов'язаними (або ні) між собою багатьма площинами. Це і якості самого твору мистецтва – картини, стінопису, твору ужиткового мистецтва або об'єкту дизайну, також особливості його сприйняття у залежності від місця його розташування та значення у середовищі.

Врешті, толерантні або агресивні властивості середовища щодо об'єктів, які, створюючи середовище, залишаються самі собою – власною індивідуальністю, своїм світом.

Актуальність розгляду даної проблеми пов'язана також із тим, що сьгоднішні новобудови, що формують житлове середовище у переважній більшості є «сирим» матеріалом для дизайнерів і архітекторів інтер'єру – перед архітекторами практично не ставляться завдання допрацювати проект

житлового середовища усього об'єкту до деталей, особливо, якщо ним є багатоквартирний будинок. Цю роботу доручають послідовно архітектору окремого інтер'єру (розпланування окремих приміщень, колористика та фактура, відкритість-замкнутість простору, перегородки, двері, покриття, підлоги, сходи), потім/або дизайнеру-художнику (меблі, обладнання, інфраструктура світла, тканини), врешті – художнику (живописцю, скульптору, майстру ужиткового мистецтва). Якщо долучити до цього переліку завдань і відповідних фахівців ще вимоги замовника, які нерідко заперечують не лише фаховий підхід, а й здоровий глузд та елементарний естетичний смак, то складність доведення житлового середовища до задоволення власника чи користувача виступає непростою міждисциплінарною задачею. Тобто, сьогодні виразно спостерігається розрив цілісного об'єкта архітектури як мистецького явища як у проектному, технологічному, так і у часовому вимірах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи взаємодії об'єктів мистецтва між собою, включаючи художні особливості архітектури і середовища, ґрунтуються на працях теоретиків архітектури, мистецтва, психології, естетики, соціоніки, психолінгвістики [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 34]. Психологія вивчає та пояснює феномени психіки людини, які вона не виокремлює як категорії, а сприймає та відчуває радше цілісно, образно. Діагностика людської психіки дозволяє виділити явища, які складають позитивний світ людини.

Ці явища у людини укладаються у загальне відчуття добра, злагодженості світу та її буття, гармонійності довкілля. Якщо порушуються ці встановлені зв'язки, людська психіка реагує у бік відсторонення, або активної дії з метою повернути зв'язок людини і світу у стан гармонійності. Якщо це не вдається силами особистості, а порушена гармонія починає деструктурувати людину, вона звертається до терапевтичних засобів.

Найперше – психологічного характеру. Колір, власне, і є одним з суттєвих індикаторів психічного самопочуття людини [12; 13; 15; 17]. У психології значення і смисли з поміж іншого вивчає психосемантика.

А у психосемантиці розвинувся напрямок психосемантики кольору – синтетичної дисципліни на стику психології і мистецтва [37]. Власне дослідження мистецтва дає багато емпіричного матеріалу для психосемантики кольору [36]. Психосемантика кольору вивчає механізми психіки людини у відношенні її до кольоровості світу [23; 24; 25; 35; 26; 28]. Гармонійне кольорове середовище сприяє налагодженню внутрішньої, психічної гармонії людини [29; 31; 33; 35; 38].

Метою публікації є спроба окреслити особливості взаємодії твору мистецтва із просторовим середовищем як мистецьким твором, при якому відбувається синтез і водночас збереження власної природи кожного із видів мистецтва – архітектури і живопису.

Основна частина. Середовище життєдіяльності людини виступає певним феноменом, цілісністю, які не лише невіддільні від людини, а й у значній мірі формують саму людину, створюють ті чи інші умови для її діяльності, розвитку, відчуття задоволеності, комфорту, реалізованості [15; 17; 37]. Середовище діяльності, життя, сформоване людиною, багато у чому свідчить про саму людину. Можемо говорити про певний симбіоз, цілісність та нероздільність людини і її довкілля, синергію у їх взаємодії.

Наскільки людина сприймає, відчуває, впливає на довкільне середовище, наскільки його усвідомлює, настільки воно стає для неї близьким, своїм, ідентифікованим з нею. Людина вибирає середовище для життя за своїми уподобаннями, можливостями, стереотипами щодо його уявлення та ймовірною здатністю до зміни середовища згідно своїх уявлень.

У певному смислі людина і її довкілля складають неповторний індивідуальний світ, який взаємодіє з безліччю інших таких світів.

Важливою частиною середовища життєдіяльності людини виступає житлове середовище – місце щоденного перебування, сну, відпочинку, готування та споживання їжі, народження та виховання дітей, розвитку, медитації, навчання, відпочинку, зустрічей у невеликих спільнотах, спілкування. Житлове середовище служить задоволенню значної кількості матеріальних та духовних потреб людини на щодень.

Житлове середовище складається із власне житла – квартири, будинку чи іншої просторової форми, що забезпечує людині захист відділенням від довкільного іншого – не свого світу. Відношення житла до довкільного світу – різноманітне та відбувається завдяки відкритості житла, з одного боку, а, з другого, – проникності світу. Ці елементи – житло і довкільний світ власне і об'єднуються у понятті середовища – системи, пов'язаної безліччю зв'язків, встановити кінцеве число яких неможливо, оскільки вони містяться у багатьох непізнаних спонтанних властивостях своїх складників.

Тому науковий підхід до житлового середовища окрім раціональних понять з необхідністю включає у себе образні уявлення – такі цілості, які не описуються виключно у раціональних поняттях, а несуть у собі багато суб'єктивного, ірраціонального, психологічного, творчого та мистецького.

Суттєвими критеріями оцінки середовища людиною виступають генералізовані поняття ідентифікації, задоволення, комфортності, гармонійності, освоєності, обжитості, які складаються з багатьох суб'єктивних

індексів, які можна виміряти різноманітними соціонічними інструментами. Хоча необхідно наголосити, що у найприскіпливіших методиках однак лишається невизначеною вага кожного із генералізованих понять у загальній картині задоволення середовищем, що змушує визнати нарівні з раціонально-оціночним продуктивним також індивідуалізований безоцінний цілісний образний підхід до середовища.

Чим більш індивідуальні та суб'єктивні завдання ми вирішуємо, тим важливіший власне цей індивідуальний підхід до визначення якості середовища. І навпаки – чим загальніші висновки ми плануємо отримати, наприклад для міста, регіону чи країни, – тим більш продуктивними виступають узагальнення, генералізація, масові опитування, статистичні дані.

Особливо це важливо, коли ми впроваджуємо до житлового середовища унікальний авторський одиничний об'єкт мистецтва – живописний твір, який повстає і будується за суттєво іншою природою і засадами [16; 18; 19; 30; 36].

Якщо ми розглядаємо цілісність «житлове середовище – живописний твір», то з необхідністю мусимо знайти або надати середовищу властивостей живописного – тобто художнього – твору, а художньому твору – надати властивостей середовища. Ці об'єкти – середовище і живописний об'єкт – взаємодіють, кидаючи світло смислів один на одного, та сплітаються у цілісний об'єкт [20]. Принаймні, виконаним завданням буде визначення таких якостей середовища, які не будуть чужими для художності, творчості, зосередженої у мистецькому творі, а для художнього твору – такі якості, які, залишаючи його невіддільним від середовища, однак не позбавлять його своєї художності, індивідуальності, таємничості. На побутовому рівні для визначення такої гармонійності користають з визначення «вписаності» чогось у щось.

Описаний механізм порівняння, взаємодії, опису та пояснення співіснування середовища та об'єкту, простору та предмету характерний для свідомості людини також і у історичному вимірі. Такі складені історично об'єкти-цілісності укладаються у певні національні стереотипи та архетипи, а морфотипічні властивості таких цілостей можуть набувати значення канону, як ми це бачимо у традиційній сакральній архітектурі [14; 27; 21; 32].

Важливими властивостями середовища у площині художності слід виділити: світло-кольорову сутність середовища; колористику; гармонійність; пропорційність; естетичність; сприйнятливність; привабливість; цілісність і вибірковість; компактність та різноманітність; окремішність і доповняльність [11; 14; 18; 19; 20; 22; 38].

Зрозуміло, що бажаними якостями художнього твору для створення цілісного середовища мають бути відповідники його щодо властивостей середовища. Досягнення певного рівня відповідності середовища і твору

дозволяє розглядати їх як своєрідну художню цілісність вже з боку мистецького твору.

Діапазон тут коливається від розуміння середовища як місця експозиції твору мистецтва, де він домінує, а середовище інертне (виставковий простір, музей) до уявлення середовища, яке «поглинає» твір мистецтва, підпорядковуючи його своїм засадам аж до спонукання виконання ним декоративних для простору (збагачення середовища деталями, акцентами, фактурами, границями, звуками, запахами), прагматичних (прикладне мистецтво – ткацтво, кераміка, скло, металеві та дерев'яні вироби) або сценографічних цілей (театр, аранжація, демонстрації предметів, подій).

Важливо бачити і розуміти, що здобуває мистецький твір від розміщення у середовищі, а що здобуває середовище від розміщення у ньому мистецького твору, які нові якості середовище і твір здобувають один від одного. Суттєво спостерегти межі проектування – де працюють авторські задуми і втілення, а де з'являється спонтанність суміщення, співставлення, синергія двох складових, які не надаються не лише проектуванню, а деколи і передбаченню.

Або як збагачується саме середовище при появі у ньому мистецького живописного акценту – додаткові смисли, семантична направленість, а, з іншого боку, просторове середовище своїм характером формує відповідний клімат зауваження, спостереження чи домінування живописного твору – станкової картини, стінопису.

Напевне, суттєво відрізнятимуться враження від середовища при фігуративності чи абстрактності твору, або світського (пейзаж, портрет, натюрморт) чи сакрального (ікона) його характеру. Проте у всіх випадках визначальним буде рівень духовності мистецтва – незалежно від його світського чи духовного призначення, оскільки для творчості засадничою є власне її духовність.

Для проектування середовища архітектором є рідкісним випадком врахування художнього наповнення простору творами мистецтва, хіба у випадку простору музею, виставки, які можуть сягати аж до експонування лише одного твору (як це є у Луврі чи музеї Ван Гога, де одній картині може бути присвячений цілий зал). Тому, безсумнівно, архітектурне середовище мусить відзначатись саме яскравими мистецькими якостями, що зовсім не значить його самоцінність аж до крикливості або виражену тематичність (як простір лялькового театру) чи технологічність (як простір супермаркету).

У випадку житлового середовища важливим є врахування можливості його адаптації під зміну користувачів і їх смаків, як і досягнення певної універсальності (змінюваності, модульності, комбінаторики). На практиці досвід показує неможливість створити незмінне у тривалому часі і

користуванні житлове середовище, якщо це не меморіальна квартира-музей історичної особи, митця, яка наповнена артефактами часу і особи. Проте, високі художні якості стилю середовища можуть бути визнані еталоном стилю і бути захищеними правом, тоді таке середовище чекатиме на своїх прихильників чи фанатів, які зберігатимуть простір у первозданному вигляді, як це є у пам'ятках архітектури.

Сучасні тенденції мінімалістичної архітектури нав'язують до архітектури раннього модернізму, а різноманітні теперішні «суміші стилів» – до різного стилю еkleктичного кічу, який увійшовши у моду для масового споживача, починає претендувати на високу моду стилю. Для таких зрушень профанної, а за нею і мистецької свідомості, безумовно прислужився постмодернізм, який прийшов, розхитав, повалив, переконструював принципи, засоби, спосіб мислення творців і реципієнтів і зник, залишивши більше запитань, аніж відповідей у своїх творах. Та ще залишив безмежний простір, наповнений пустотою, у якому зовсім важко вловити межі мистецтва, краси, а з ними і етичні орієнтири.

Віддавна ведеться спорідненість стилю і характеру мистецтва і середовища, простору, який творить архітектура, ландшафт і мистецтво кольору. Мистецькою цілісністю пронизані великі стилі – романський, готика, ренесанс, бароко, класицизм, історизм у багатьох проявах, сецесія, модернізм. Об'єктами стилю у різні епохи виступало все предметне середовище, об'єднане у своєрідному характері простору. Дивлячись на картини Ван Ейка чи Вермеєра, Рембрандта чи Рубенса, Пікассо чи Моне, ми чітко уявляємо інтер'єри відповідних їм епох. Якості живописних полотен старих майстрів сформували і наші уявлення про час, простір, середовище та предметний світ їх епох.

Досвід історії мистецтва та теоретичних розважань якнайбільше придатний для створення сьогоденних житлових просторів з мистецькими живописними творами.

Розглянемо приклад розміщення та взаємодії одного мистецького твору – натюрморту з квітами (автор дипл. худ. Н. Павлюк) та житлового простору квартири (арх. Ю.Криворучко).

Смислове наповнення картини – букет розкішних літніх квітів, який своєю колористикою передає оптимістичний настрій та написаний у характерній для автора кольоровій пастозній живописній манері. Інтер'єр – простір невеличкого помешкання у мансардному поверсі з антресолями, на яких знаходиться спальне місце, бібліотека та робоче місце. Простір помешкання цілісний і перетікає у горизонтальному і вертикальному напрямках у різні функціональні зони. Кольорове багатство образу квітів виступає своєрідним колористичним

камертоном, який звучить в унісон з чистими гармонійними тонами колористики житлового простору.

Гармонізація живописного твору з інтер'єром відбувається за допомогою засобів відповідності їх колористики і форми. Глибокі червоні тони фону картини та глибокі пастозно написані квіти гармонізовані з глибоким червоно-коричневим кольором підлоги антресолі. Великі яскраві квіти на декоративному керамічному глеку за своїм масштабом і колористикою близькі до квітів букету натюрморту (рис. 1, зліва). Живописний твір виступає колористичним акцентом і центром у затишному просторі під антресолями.

Ноти червоного кольору подушки та геометричний взір ліжника взаємодіють з колористикою живописного твору, який своїм теплом надає притягальної сили цьому мікро-простору помешкання (рис. 1, справа). Легкий грайливий розвій листочків витких рослин на балясинах антресолі, як і конструктив південноамериканських кактусів у горщику на підлозі, додають ноток невимушеності, яка з'являється завжди у присутності природи.

Рис. 1. Гармонізація живописного твору з інтер'єром засобами відповідності колористики і форми (зліва); живописний твір як колористичний акцент і центр простору (справа)

Червоні кольори і загальна тепла колористика натюрморту з квітами знаходять гармонійні зв'язки і у кухонному просторі – обідній зоні їдальні. Загальний охристий з помаранчевим відсвітом тон стін кухні, сітка гардин на вікнах з крапленням червоного і охристого кольорів, глибокий пурпурний колір скляної деки столу та відверто червоні стільці за вікном на балконі знову створюють у цілому оптимістичну теплу гаму кольорів, а живописний твір

включає усю колористику простору у своєму вікні іншого уявного столу з букетом і помаранчею. Створюється враження, що картина – вікно у ще один кольоровий простір, хоч і двомірний, який, проте, і семантично, і формально, і просторово взаємодіє з тримірним кухонним простором. Досягнення такого психологічного ефекту полісемантичного розширення простору є важливим у сучасних малогабаритних помешканнях (рис. 2, зліва). Нюансність блакитного у просторовому домінуванні червоно-охристих тонів при поєднанні живописного твору (бліки на квітах і дзбанку натюрморту) і предметного середовища інтер'єру (глибока блакить скляної посудини на столі) дає ще один тон до поліфонічного звучання двох партій – інтер'єру і картини (рис. 2, справа). Оркестр інструментів інтер'єру вдало співзвучний з інструментовкою партії натюрморту.

Рис. 2. Роль червоних тонів у гармонізації живописного твору і середовища (зліва); нюансність блакитного у просторовому домінуванні червоно-охристих тонів при поєднанні живописного твору і предметного середовища інтер'єру (справа)

Окрім колористики важливою є тема фактурності, текстури інтер'єру та живописного твору. Інтер'єри створюють простір найрізноманітнішими засобами фактури та текстури середовища. Сучасний мінімалізм використовує часто гладкі «дзвінки» фактури скла, металу, блискучих поверхонь, а їх холодний характер часто компенсує сірими фактурами стін або теплими фактурами тканин чи текстурами дерева – нерідко у мало обробленому стані. Роль медитативного спокійного за характером живопису полягає у доповненні архітектурного задуму ситуативним вирішенням інтер'єру. Оскільки

живописний станковий твір можна переміщати у просторі житла, ним (або кількома творами) можна досягати своєрідного компенсаційного ефекту властивостей статичного характеру архітектури. Наскільки ефективними та ефектними для створення середовища можуть бути фактури тканин та рослинності демонструє рис. 3.

Живописний станковий твір може також виходити за межі внутрішнього простору житлового середовища, перетворюватися зі станкового на рухомий твір. Тоді до колористичних, кольорових, фактурних і текстурних характеристик взаємодії інтер'єру і мистецького твору активно додається характеристика світлотіні. Яскраві контрасти світла і тіні, блики, рефлекси, пряме і відбите сонячне чи дифузне світло створюють безліч мистецьких міні-сценаріїв для експонування художнього твору і для проявлення особливостей архітектурного простору житлового середовища (рис. 4).

Рис. 3. Створення середовища фактурним обрамленням живописного твору тканинами та елементами кімнатної рослинності

Рис. 4. Живописний твір на межі інтер'єру та зовнішнього простору (балкону): яскравість освітлення і різноманітні сценарії світло-тіньової взаємодії мистецького об'єкту і простору

Висновки. Таким чином, встановлено, що взаємодія мистецького твору і житлового простору та середовища життєдіяльності людини відбувається на різних рівнях, у яких задіяні як властивості самого мистецького об'єкту, так і характеристики простору та предметного середовища.

Досягнення гармонізації архітектурних та мистецьких особливостей житлового середовища відбувається за допомогою мистецьких засобів та адаптаційних властивостей як живописного твору, так і динамічності та варіативності простору. Засобами відповідності мистецького і архітектурного середовища виступають світло-тіньові характеристики структури, форми, фактури, текстури, колористики та особливості їх сценарного сприйняття.

Створення відчуття людиною ідентифікації, задоволення, комфортності, гармонійності, освоєності, обжитості середовища її життєдіяльності у значній мірі залежить від наповненості простору мистецькими артефактами, які каталізують синтез мистецьких і середовищних якостей, водночас зберігаючи власну природу кожного із видів мистецтва.

Список джерел

1. Adams, F.M., Osgood Ch.E. A cross-cultural study of the affective meanings of color // J. of cross-cultural psychol. 1973. 4. 2. 135-156.

2. Bąkowska M. Barwa w architekturze współczesnej – między globalizacją a identyfikacją miejsca, Instytut Historii Architektury, Sztuki i Techniki, Wydział Architektury, Politechnika Wrocławska, Teka Kom. Arch. Urb. Stud. Krajobr. – OLPAN, 2007, 15–23, s. 15 (wstęp).
3. Berlin, B., Kay P. Basic color tenns. Their universality and evolution. Berkeley: University of California Press, Uca-Press. 1969.
4. Birren, F. Color preference as a clue to personality // Art psychotherapy. 1973. 1. P. 1316.
5. Holmes, C.B., Buchanan J.I. Color preference as a function of object described // Bulletin of the Psychozoic Society. 1984. 22(5). 423-425.
6. Krzysztof Ludwin. O kolorze w architekturze. Politechnika Krakowska. 2017. 192 s.
7. Luscher M. Psychologie der Farben. Basel, 1949.
8. Luscher M. The Luscher Color Test. N. Y., 1969. 268 p.
9. M.Rzepińska. Historia koloru. Arkady. Warszawa, 1989.
10. Osgood C.E., Suci G.J., Nannenbaum P.H. The measurement of meaning. — Illinois, 1957.
11. Гете И. В. Учение о цвете. Теория познания: пер. с нем. / И. В. Гете. — 2-е изд. — М.: Эдиториал УРСС, 2011. — 200 с. — (Из наследия мировой философской мысли: этика).
12. Дерибере М. Цвет в жизни и деятельности человека. М., 1965.
13. Життя у кольорі / Ребекка Етвуд. Пер. з англ. Юлії Максимейко. — К.: ArtHuss, 2020. — 272 с.
14. Ивенс Р. М. Введение в теорию цвета. — М.: Мир, 1964. — 442 с.
15. Изард К. Эмоции человека. М., 1980.
16. Кандинский В. О духовном в искусстве (Живопись). Л.: Фонд «Ленинградская галерея», 1990. 65 с.
17. Китаев-Смык Л.А. Психология стресса. М., 1983. 368 с.
18. Коваль Т.С. Художньо-образна функція кольористики // Актуальні питання науки та практики: досягнення та перспективи. К. 2007.
19. Ковенникова Е.В. Эстетическая значимость цвета: Автореф. дис. . канд. филос. наук. М., 1982. 24 с.
20. Колористика інтер'єру: навч. посібник / О. І. Седак, О. Ю. Запорожченко ; Мін. освіти і науки, молоді та спорту; НАУ. — К. : Освіта України, 2011. — 247 с.
21. Колористична культура античного світу: Навчально-методичний посібник / Л. В. Бичкова. — Київ: Вища школа, 2003. — 135 с.
22. Кольорознавство: навчальний посібник / С. В. Прищенко. — 3-тє вид., випр. і доповн. — К.: Вид. дім «Кондор», 2018. — 436 с.

23. Кох Э., Вагнер Г. Индивидуальность Цвета. М., 1997.
24. Миронова Л. Н. Учение о цвете. — Минск: Вышэйш. шк., 1993. — 464 с.
25. Проблема цвета в психологии. Сб. / Отв. ред. А.А. Митькин, Н.Н. Корж. М.: Наука, 1993. 207 с.
26. Психология цвета. Сб. пер. с англ. М.: Рефл-бук, Ваклер, 1996. 349с.
27. Роу К. Концепция цвета и цветовой символизм в древнем мире // Психология цвета. Сб. пер. с англ. М.: Рефл-бук, Ваклер, 1996. С. 7-46.
28. Сафуанова О.В. Формы репрезентации цвета в субъективном опыте: Дис. . канд. психол. наук. М., 1994. 270 с.
29. Соколов Е.Н., Измайлов Ч.А. Цветовое зрение. М.: МГУ, 1984.175 с.
30. Теорія кольору та кольороутворення: навч. посіб / Н. Д. Лотошинська, О. В. Івахів ; Мін. освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2014. — 204 с.
31. Тонквист Г. Аспекты цвета. Что они значат и как могут быть использованы // Проблема цвета в психологии / Отв. ред. А.А. Митькин, Н.Н. Корж. М.: Наука, 1993. С.5-53.
32. Українське малярство Х-ХVIII століть: проблеми кольору / В. А. Овсійчук ; Ін-т народозн. НАН України. — Львів: [б.в.], 1996. — 479 с.
33. Фрилинг Г., Ауэр К. Человек, цвет, пространство. М., 1973.
34. Фрумкина Р.М. Цвет, смысл, сходство. Аспекты психолінгвістического анализа. М.: Наука, 1984. 175 с.
35. Цвет и психика / Б. А. Базыма ; Харьковская гос. академия культуры. — Х. : ХДАК, 2001. — 172с.
36. Юнг Р. Цвет и выражение внутреннего времени в западной живописи // Психология цвета. Сб. пер. с англ. М.: Рефл-бук, Ваклер, 1996. С. 135-180.
37. Яньшин П.В. Эмоциональный цвет. Эмоциональный компонент в психологической структуре цвета. Самара: Сам ГПУ, 1996. 218 с.
38. Яців М., Криворучко Ю. Архітектура світла в українській церкві: монографія. Львів, 2017. 308 с.

References

1. Adams, F.M., Osgood Ch.E. A cross-cultural study of the affective meanings of color // J. of cross-cultural psychol. 1973. 4. 2. 135-156.
2. Bałowska M. Barwa w architekturze współczesnej - między globalizacją a identyfikacją miejsca, Instytut Historii Architektury, Sztuki i Techniki, Wydział Architektury, Politechnika Wrocawska, TeKa Kom. Arch. Urb. Stud. Krajobr. - OLPAN, 2007, 15–23, s. 15 (wstęp). (in Polish)

3. Berlin, B., Kay P. Basic color tenns. Their universality and evolution. Berkeley: University of California Press, Uca-Press. 1969.
4. Birren, F. Color preference as a clue to personality // Art psychotherapy. 1973.1 P. 1316.
5. Holmes, C.B., Buchanan J.I. Color preference as a function of object described // Bulletin of the Psychoaic Society. 1984.22 (5). 423-425.
6. Krzysztof Ludwin. About kolorze w architekturze. Politechnika Krakowska. 2017.192 s. (in Polish)
7. Luscher M. Psychologie der Farben. Basel, 1949.
8. Luscher M. The Luscher Color Test. N. Y. 1969.268 p.
9. M. Rzepińska. Historia koloru. Arkady. Warszawa, 1989. (in Polish)
10. Osgood C.E., Suci G.J., Nannenbaum P.H. The measurement of meaning. - Illinois, 1957.
11. Goethe I V Teaching about color. Theory of knowledge: per. with him. / I. V. Goethe. - 2nd ed. - M.: Editorial URSS, 2011. - 200 p. - (From the heritage of world philosophical thought: ethics). (in Russian)
12. Deribere M. Color in human life and activity. M., 1965. (in Russian)
13. Life at Colorah / Rebecca Atwood. Per. from eng. Yulia Maksimeiko. - K.: ArtHuss, 2020 .- 272 p. (in Ukrainian)
14. Evans RM Introduction to color theory. - M .: Mir, 1964 .-- 442 p. (in Russian)
15. Izard K. Human emotions. M., 1980. (in Russian)
16. Kandinsky V. On the Spiritual in Art (Painting). JL: The Leningrad Gallery Foundation, 1990. 65 p. (in Russian)
17. Kitaev-Smyk L.A. Psychology of stress. M., 1983.368 p. (in Russian)
18. Koval T.S. Artistic-shaped function of coloristics // Actual nutrition of science and practice: reaching and prospects. K. 2007. (in Ukrainian)
19. Kovennikova E.V. Aesthetic significance of color: Author's abstract. dis. ... Cand. Philos. sciences. Moscow 1982.24 p. (in Russian)
20. Coloristics for interior: navch. posibnik / O. I. Sedak, O. Yu. Zaporozhchenko; Min. to study science, youth and sports; NAU. - K.: Osvita Ukrainy, 2011 .-- 247 p. (in Ukrainian)
21. The culture of the antique light is coloristic: A basic methodical book / L. V. Bichkova. - Kiev: Vishcha school, 2003 .-- 135 p. (in Ukrainian)
22. Colored knowledge: the head master / S. V. Prishchenko. - 3-te type., Vopr. and additional - K .: View. dim "Condor", 2018. - 436 p. (in Ukrainian)
23. Koch E., Wagner G. Individuality of Color. M., 1997. (in Russian)
24. Mironova LN Teaching about color. - Minsk: Vysheysh. shk., 1993 .- 464 p. (in Russian)

25. The problem of color in psychology. Sat. / Resp. ed. A.A. Mitkin, H.H. Cake. Moscow: Nauka, 1993, 207 p. (in Russian)
26. Psychology of color. Sat. per. from English. M.: Refl-book, Wackler, 1996.349s. (in Russian)
27. Rowe K. The concept of color and color symbolism in the ancient world // Psychology of color. Sat. per. from English. M. : Refl-book, Wackler, 1996.S. 7-46. (in Russian)
28. Safuanova OV Forms of color representation in subjective experience: Dis. ... Cand. psychol. sciences. M., 1994.270 p. (in Russian)
29. Sokolov E.H., Izmailov Ch.A. Color vision. Moscow: Moscow State University, 1984, 175 p. (in Russian)
30. Theory koloru and koloroutvorenniya: navch. posib / N. D. Lotoshinska, O. V. Ivakhiv; Min. education and science of Ukraine, Nat. un-t "Lviv. politechnika ". - Lviv: View of Lviv. politechniki, 2014 .-- 204 p. (in Ukrainian)
31. Tonqvist G. Aspects of color. What they mean and how they can be used // The problem of color in psychology / Otv. ed. A.A. Mitkin, H.H. Cake. M. : Nauka, 1993.S. 5-53. (in Russian)
32. Ukrainian painting of the X-XVIII capital: problems of color / V. A. Ovsyichuk; Institute of People's Science NAS of Ukraine. - Lviv: [b.v.], 1996. - 479 p. (in Ukrainian)
33. Freeling G., Auer K. Man, color, space. M., 1973. (in Russian)
34. Frumkina P.M. Color, meaning, similarity. Aspects of psycholinguistic analysis. Moscow: Nauka, 1984.175 p. (in Russian)
35. Color and psyche / BA Bazyma; Kharkov state Academy of Culture. - H.: HDAK, 2001 .-- 172p. (in Russian)
36. Jung R. Color and Expression of Internal Time in Western Painting // Psychology of Color. Sat. per. from English. M.: Refl-book, Wackler, 1996.S. 135-180. (in Russian)
37. Yanshin P.V. Emotional color. The emotional component in the psychological structure of color. Samara: Sam GPU, 1996.218 p. (in Russian)
38. Yatsiv M., Kryvoruchko Y. Architecture of light in the Ukrainian church: monograph. Lviv, 2017, 308 p. (in Ukrainian)

Аннотация

Криворучко Юрий Иванович, доктор архитектуры, профессор кафедры дизайна и основ архитектуры, Национальный университет «Львовская политехника». **Павлюк Наталия Викторовна**, старший преподаватель кафедры дизайна та основ архитектуры, Национальный университет «Львовская политехника»

Живописное произведение в колористике жилой среды

Освещается роль произведений искусства, в частности станковой живописи, в формировании жилой среды. Бытие художественного произведения как элемента и одновременно субъекта среды раскрывает двойную роль искусства в формировании самой среды. Архитектурная среда сама является объектом искусства, а, с другой стороны, в этом объекте искусства появляется еще один (или несколько) объектов искусства, которые могут быть связаны между собой. Это и качества самого произведения искусства - станковой картины, стенописи, произведения прикладного искусства или объекта дизайна, также особенности его восприятия в зависимости от места его расположения и значение в среде. Поскольку созданием среды занимаются различные специалисты, сегодня отчетливо наблюдается разрыв целостного объекта архитектуры как художественного явления. Нередко это приводит к потере первоначального замысла архитектора. Необходимо выработать определенные методические подходы и практические средства по обеспечению реализации архитектурной или художественной идеи, минимизировать непрофессиональные вмешательства.

Выявление теоретических основ взаимодействия объектов искусства между собой, включая художественные особенности архитектуры и предметной среды, требуют привлечения новых идей теоретиков и практиков архитектуры, искусства, психологии, эстетики, социологии, лингвистики, семиотики. Если мы рассматриваем целостность «жилую среду - живописное произведение», то с необходимостью должны найти или предоставить среде свойства художественного произведения, а художественному произведению - предоставить свойства среды. Взаимодействие художественного произведения происходит на разных уровнях жилого пространства и предметной среды.

Достижения гармонизации архитектурных и художественных особенностей жилой среды происходит с помощью художественных средств и адаптационных свойств как живописного произведения, так и динамичного пространства. Средствами соответствия художественной и архитектурной среды выступают светло-теневые характеристики структуры, формы, фактуры, текстуры, колористики и особенности их сценарного восприятия. Создание ощущения человеком идентификации, удовлетворения, комфортности,

гармоничности, освоенности, обжитости среды его жизнедеятельности зависит от наполненности пространства художественными артефактами.

Ключевые слова: среда; искусство; пространство; произведение; взаимодействие.

Annotation

Yuriy Kryvoruchko, D.Sc., prof. Arch. Department of Design and Architecture Fundamentals, Lviv Polytechnic National University. **Natalya Pavlyuk**, Senior Lecturer, Department of Design and Architecture Fundamentals, Lviv Polytechnic National University.

Painting in the coloristics of the housing environment.

The article highlights the role of an artwork, in particular easel painting, in the formation of the living environment. The existence of an artwork as an element and at the same time as a subject of the environment reveals the double role of art in the formation of the environment itself. From the one hand the architectural environment itself is an object of art, and, on the other hand, one more (or several) objects of art appear in this object of art, which can be related to each other. These are the qualities of the work of art itself - easel paintings, murals, works of applied art or a design object, as well as the peculiarities of its perception depending on its location and significance in the environment. Since various specialists are involved in creating the environment, today there is a clear discrepancy between the integral object of architecture and the environment as an artistic phenomenon. This often results in the loss of the original design of the architect. It is necessary to develop certain methodological approaches and practical methods to ensure the implementation of an architectural or artistic idea, to minimize non-professional interference.

Revealing the theoretical foundations of the interaction of art objects with each other, including the artistic features of architecture and the subject environment, requires the involvement of new ideas from theorists and practitioners of architecture, art, psychology, aesthetics, socionics, linguistics, and semiotics. If we consider such integrity as "Living environment - a painting", then we must necessarily find or provide the environment with the properties of a work of art, and provide the properties of the environment for a work of art. The interaction of artworks occurs at different levels of living space and subject environment.

Achieving the harmonization of architectural and artistic features of the living environment occurs with the help of artistic techniques and adaptive properties of both the artwork and the dynamic space. The tools of matching the artistic and architectural environment are the light-shadow characteristics of the structure, shape, texture, color and the peculiarities of their scenario perception. Filling the

environment with artistic artifacts creates in a person a sense of identification, satisfaction, comfort, harmony, assimilation, habitability of his environment.

Key words: environment; art; space; work; interaction